

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในทัศนะของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วกรุงเทพมหานคร และในทัศนะของศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาในทุกเขตการศึกษา และศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา พุทธศักราช 2521/จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา/กระบวนการเรียนการสอน/วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน/การวัดและประเมินผลในทัศนะของ ครูสังคมศึกษากับผู้บริหารการศึกษา ครูสังคมศึกษากับศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษา และผู้บริหารการศึกษากับศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและ

ในการวิจัยครั้งนี้ ใจกว้างอย่างประชากรที่เป็นครูสังคมศึกษาและผู้บริหารการศึกษา จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาในทุกเขตการศึกษา การสุ่มตัวอย่างโรงเรียนใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นพวกหรือชั้น (Stratified Random Sampling) มีวิธีดำเนินงานดังนี้คือ

1. สุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ประเภทละ 10 โรงเรียน รวมทั้งหมด 20 โรงเรียน
2. ครูสังคมศึกษาทุกคนที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ รวมทั้งหมด 132 คน

3. ผู้บริหารการศึกษาได้แก่ ผู้อำนวยการหรือครูใหญ่ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา และรองหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาทุกคน ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ รวมทั้งหมด 80 คน

4. ศึกษานิเทศก์ เฉพาะวิชาสังคมศึกษาในส่วนกลางและเขตการศึกษาที่ 1 ถึงเขตการศึกษาที่ 12 ทุกคน รวมทั้งหมด 40 คน

การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจำนวน 3 ชุด สำหรับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ แบบสอบถามทั้ง 3 ชุด มีลักษณะเหมือนกันโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเรื่อง หลักสูตรสังคมศึกษาพุทธศักราช 2521 จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา กระบวนการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 3 เป็นแบบปลายเปิด (Open ended) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะและปัญหาในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เลือกไว้ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จากครูสังคมศึกษาร้อยละ 90.16 จากผู้บริหารศึกษาร้อยละ 87.50 และจากศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาร้อยละ 77.50 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์

โดยหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่าที (t - test) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางและอธิบายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้คือ

1. เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้คอยแม่สอดตาม พบว่า ครูสังคมนาศึกษาส่วนใหญ่ เป็นหญิงคิดเป็นร้อยละ 67.50 และร้อยละ 32.50 มีอายุอยู่ระหว่าง 25 - 29 ปี ส่วน วุฒิทางการศึกษาของครูสังคมนาศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 66.67 มีวุฒิปริญญาตรี ครูสังคมนา ร้อยละ 58.33 ศึกษาเน้นหนักทางด้านวิชาสังคมนา รองลงมาคือวิชาประวัติศาสตร์และ วิชาภูมิศาสตร์ ครูสังคมนาเรียนร้อยละ 40.83 สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และทำการสอนวิชา สังคมนาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.33 ครูสังคมนา ร้อยละ 45.83 มีเจตคติต่อวิชาสังคมนาที่สนใจมาก และร้อยละ 45.83 ต้องการความรู้เพิ่มเติมในวิชาสังคมนา เพื่อสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 ส่วน ผู้ดำเนินการวางแผนการสอนและการจัดกิจกรรมวิชาสังคมนา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้นพุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนที่ครูสังคมนาทำการสอนอยู่ คือหัวหน้าหมวดวิชา สังคมนา คิดเป็นร้อยละ 55.00 ครูสังคมนาส่วนใหญ่คือร้อยละ 65.00 ไม่เคยเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรืออบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521

สำหรับผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิงคิดเป็นร้อยละ 60.00 และร้อยละ 20.00 มีอายุอยู่ระหว่าง 40 - 44 ปี ส่วนวุฒิทางการศึกษาของผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่ คือร้อยละ 71.43 มีวุฒิปริญญาตรี ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 60.00 ศึกษาเน้น หนักทางด้านวิชาสังคมนา ส่วนตำแหน่งปัจจุบันของผู้บริหารการศึกษา ร้อยละ 31.43 ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าหมวดวิชาสังคมนา รองลงมาคือร้อยละ 28.57 ดำรงตำแหน่ง หัวหน้าหมวดวิชาสังคมนา ผู้บริหารการศึกษา ร้อยละ 55.71 ดำรงตำแหน่งปัจจุบันเป็น

ระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป ผู้บริหารศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 65.71 เคยมีประสบการณ์ในการเป็นครูสังคมศึกษามาก่อนที่จะดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ผู้บริหารการศึกษา ร้อยละ 50.00 มีเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาคือสนใจพอสมควร ส่วนการเลือกครูที่จะให้ทำหน้าที่สอนวิชาสังคมศึกษา ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 72.86 จะเลือกครูที่มีคุณวุฒิทางด้านวิชาสังคมศึกษาโดยตรง รองลงมาคือร้อยละ 70.00 จะเลือกครูที่มีความรู้ และมีวิธีการสอนที่ดี ผู้บริหารการศึกษา ร้อยละ 58.60 เคยเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรืออบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

สำหรับศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 77.42 เป็นชาย และมีอายุอยู่ระหว่าง 35 - 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.81 ศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64.52 ศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 67.74 ศึกษาเน้นหนักทางด้านวิชาสังคมศึกษา ส่วนตำแหน่งปัจจุบันของศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาร้อยละ 41.94 ดำรงตำแหน่งปัจจุบันเป็นระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป ศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 83.87 เคยมีประสบการณ์ในการเป็นครูสังคมศึกษามาก่อนที่จะดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน ศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาร้อยละ 58.06 มีเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาคือสนใจมาก และร้อยละ 32.26 มีความเห็นว่าการจะมีการอบรมทางวิชาการและนิเทศการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ให้แก่ครูสังคมศึกษาปีละ 1 ครั้ง ศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาร้อยละ 58.06 เคยเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรืออบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษากับผู้บริหารการศึกษาในเรื่องหลักสูตรสังคมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา กระบวนการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ปรากฏว่ามีความเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05 ซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู สังกศศึกษา กับศึกษานิเทศก์วิชา สังกศศึกษา ในเรื่องหลักสูตร สังกศศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 จุดมุ่งหมายของวิชา สังกศศึกษา กระบวนการ เรียนการสอนวิชา สังกศศึกษา การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนวิชา สังกศศึกษา และการวัดและประเมินผล การเรียนการสอน สังกศศึกษา ปรากฏว่ามีความเห็นไม่แตกต่างกัน ที่ระดับ .05 ซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร การศึกษา กับศึกษานิเทศก์วิชา สังกศศึกษา ในเรื่องหลักสูตร สังกศศึกษา พุทธศักราช 2521 จุดมุ่งหมายของวิชา สังกศศึกษา กระบวนการ เรียนการสอนวิชา สังกศศึกษา การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนวิชา สังกศศึกษา และการวัดและประเมินผล การเรียนการสอน สังกศศึกษา ปรากฏว่ามีความเห็นไม่แตกต่างกัน ที่ระดับ .05 ซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5. ปัญหาของครู สังกศศึกษา ผู้บริหาร การศึกษา และศึกษานิเทศก์วิชา สังกศศึกษา ปรากฏว่าทั้งครู สังกศศึกษา ผู้บริหาร การศึกษา และศึกษานิเทศก์วิชา สังกศศึกษา มีปัญหาเกี่ยวกับการ เรียนการสอนวิชา สังกศศึกษา ตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ดังนี้คือ

5.1 เนื้อหาสาระของวิชา สังกศศึกษา ในหลักสูตรฉบับนี้ มีขอบเขตกว้างเกินไป ความสามารถของครูที่จะสอนให้ครอบคลุม เนื้อหาทั้งหมดได้ ทั้งเนื้อหาในหลักสูตรให้ นักเรียนเรียนในสิ่งที่ซับซ้อนและไกลตัวนักเรียน หลักสูตรมีการ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ๆ ทำให้ยุ่งยากต่อการ เตรียมเนื้อหา ทั้งยังให้ครูสอนคนเดียวสอนได้แค่ 5 คาบ ทำให้ นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งถ้าครูสอนไม่มีประสิทธิภาพและความสามารถเพียงพอ การเรียนการสอน สังกศศึกษา ตามหลักสูตรฉบับนี้ ก็ไม่ได้ผลครบถ้วน และครูสอนส่วนใหญ่ ไม่ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ ไม่เคยชินต่อการสอนและเนื้อหาแบบบูรณาการ

5.2 ปัญหาในคานจุดมุ่งหมายของวิชา สังกศศึกษา พบว่าจุดมุ่งหมายที่เขียนขึ้นมิได้ระบุให้ชัดเจนเท่าที่ควร จึงยากแก่การที่ครูสอนจะพิจารณาจุดมุ่งหมายใดถูกของ ความที่กำหนดไว้ ทั้งจุดมุ่งหมายยังเป็นทฤษฎีที่ยากแก่การปฏิบัติ ไม่สามารถตอบสนององความ

ต้องการของท้องถิ่น เน้นให้เห็นสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบันใค่น้อย ทั้งยังเป็นจุดมุ่งหมายที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการจำเป็นส่วนใหญ่ คือมุ่งเน้นที่เนื้อหาไม่แตกต่างจากหลักสูตรเดิมมากนัก และยังมีมุ่งให้นักเรียนเรียนรู้ได้ในวงกว้าง แต่ไม่เคยยกทำให้นักเรียนมองไม่เห็นสิ่งที่วิชาสังคมศึกษาต้องการจะเน้น

5.3 ปัญหาในด้านกระบวนการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา พบว่า การเรียนการสอนส่วนใหญ่ ครูผู้สอนยึดถือการอ่านเร็วมากเกินไป และวิธีการสอนแบบเดิม เช่น การสอนแบบบรรยายยังนิยมใช้กันอยู่ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อกระบวนการเรียนการสอนแบบนี้ และบรรยากาศในการเรียนการสอนก็มีแต่ในห้องเรียนเท่านั้น จึงทำให้นักเรียนไม่มีความรู้กว้างขวาง และไม่มีประสบการณ์ตรง การจะใช้วิธีการสอนแบบใดให้โดยล้นนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของครูผู้สอนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ยังมีส่วนประกอบที่สำคัญคือเนื้อหาวิชา และนักเรียนควย เพราะฉะนั้นครูจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ ซึ่งครูส่วนใหญ่จะอ้างว่าทำไมได้เพราะไม่มีเวลาเพียงพอ ครูผู้สอนยังขาดคู่มือหรือหลักสูตร และคู่มือการจัดโครงการสอนและบันทึกการสอน ทั้งจำนวนคาบที่สอนมีมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถเตรียมการสอนได้เต็มที่ เนื้อหาของหนังสือเรียนเป็นแบบบูรณาการ ซึ่งมีความสับสนและผิดพลาดบางตอน การเรียงลำดับก่อนหลังยังไม่ดี และครูผู้สอนส่วนมากสอนตามหนังสือ ซึ่งนักเรียนอาจอ่านเองได้ กระบวนการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษายังขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติ เช่นการสอนสัปดาห์ละ 5 คาบ ทำให้ครูผู้สอนรับผิดชอบงานมากเกินไป เพราะส่วนใหญ่จะท่องสอน 4 ห้องเรียน รวมสอนสัปดาห์ละ 20 คาบ ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอนและปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ อย่างขาดประสิทธิภาพ

5.4 ปัญหาในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนสังคมศึกษา พบว่าส่วนมากมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณของโรงเรียนแล้วโรงเรียนที่ใค้รับมีจำนวนไม่เพียงพอในการจัดซื้ออุปกรณ์การสอนวิชาสังคมศึกษา ฉะนั้นการจัดซื้ออุปกรณ์การสอนให้สอดคล้องกับบทเรียนทำไค้ยาก และอุปกรณ์บางอย่างก็หาซื้อไม่ได้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ชอบใช้อุปกรณ์การสอน และมักจะสอนแบบบรรยายซึ่งให้ความสะดวกแก่ครูมากกว่า ซึ่งถ้าต้องใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน

บางอย่างครูน้อยคนจะรู้ เทคนิคการใช้อุปกรณ์การสอนใดหมดทุกชนิด อุปกรณ์ที่ครูผู้สอนนำมาใช้บางชนิด เช่นรูปภาพหรือแผนที่ ไม่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อการเรียนการสอนได้ดีเท่าที่ควร เวลาที่สอนมีจำกัดในขณะที่เนื้อหาที่มีมาก บางครั้งจึงไม่มีเวลาสำหรับการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน ผู้บริหารไม่สนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์เท่าที่ควร เพราะมีขั้นตอนในการเบิกจ่ายที่ยังยาก อีกทั้งวัสดุอุปกรณ์บางอย่างราคาสูงเกินไป บางอย่างหายาก และแหล่งทุนวัสดุอุปกรณ์ของท้องถิ่นก็ยังมีไม่เพียงพอ

5.5 ปัญหาในด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดผลด้วยข้อสอบอาจจะวัดได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด เพราะเนื้อหาไม่สอดคล้องกับเวลา การวัดผลส่วนใหญ่มุ่งวัดด้านความจำและความแม่นยำในเนื้อหามากกว่าจะวัดผลสัมฤทธิ์ด้านอื่น ๆ หลักสูตรปัจจุบันกำหนดให้ผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลเป็น "เกรด" หรือ "ระดับ" ซึ่งทำให้นักเรียนมีคุณภาพไม่ไคมาตามฐานเท่าที่ควร การวัดและประเมินผลหลังจากการเรียนการสอนจบบทเรียนหนึ่ง ๆ ไม่สามารถทำได้ เพราะเวลาไม่เพียงพอ ส่วนนักเรียนเมื่อสอบไม่ผ่าน การสอนซ่อมเสริมก็ทำได้ยากอีกเช่นกัน เพราะอุปสรรคเกี่ยวกับเวลา

6. ครูสังคมนักศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษา มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ดังนี้คือ

6.1 ควรจะมีการจัดอบรมสัมมนาครูสังคมศึกษา และร่วมกันแก้ปัญหา เนื้อหาของหลักสูตร ควรจัดทำเป็นเนื้อเรื่องที่ติดต่อกันเป็นหัวข้อ ๆ และความหมายของคำบางคำที่ใช้ในหลักสูตรควรชัดเจน เนื้อหาของหลักสูตรควรเน้นให้เห็นถึงสภาพสังคมและเศรษฐกิจในท้องถิ่น เพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่น มากกว่าจะศึกษาเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป เนื้อหาวิชาควรให้สอดคล้องกับความเป็นจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ครูสังคมศึกษาควรมีส่วนร่วมในการร่างและปรับปรุงหลักสูตร เป็นอย่างยิ่ง เพราะในฐานะเป็นผู้นำเอาหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนย่อมรู้และเข้าใจในปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใ้ระยู่ว่ามีข้อ

บกพร่อง และควรแก้ไขอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาในหลักสูตร การจัดวิชาเลือกและอื่น ๆ เพราะกรรมการที่ปรับปรุงหลักสูตรบางคนไม่ได้เป็นผู้สอนด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติตามหลักสูตร ทั้งหลักสูตร คู่มือ และเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร ควรมีให้เพียงพอ ส่วนราชการที่มีหน้าที่โดยตรงควรแจกจ่ายเอกสารเหล่านี้ไปให้โรงเรียนต่าง ๆ โดยทั่วถึงกัน เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ควรกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรให้เหมาะสมกับอัตราเวลาเรียนที่กำหนดไว้ ตลอดจนเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของนักเรียน ควรจะสรุปเนื้อหาในหลักสูตรให้กระชับกว่าเดิมและให้ชัดเจนง่ายแก่การเข้าใจ และนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ ซึ่งควรเน้นถึงสภาพของสังคมที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ให้มาก การผลิตครูชั้นมัธยมให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เปลี่ยนใหม่นี้ด้วย ซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของ กรมการฝึกหัดครู และสถาบันการผลิตครูทุกแห่ง

6.2 ข้อเสนอแนะในคานาจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา คือ ควรมีคู่มือครูที่สอดคล้องกับหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นแนวทางให้การปฏิบัติงานของครูอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน สามารถวางโครงการต่าง ๆ ร่วมกันได้สะดวกขึ้น ควรจะปรับปรุงจุดมุ่งหมายรายวิชาให้สอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร และควรมีจุดมุ่งหมายรายวิชาที่น้อยชอกว้างนี้ เพื่อครูผู้สอนจะได้จับประเด็นที่สำคัญนำมาปลูกฝังให้นักเรียนได้ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จุดมุ่งหมายของวิชาควรมุ่งให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล วิเคราะห์ ตัดแปลงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเพื่อใช้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต มากกว่าที่จะเน้นเรื่องของอดีต หรือสังคมที่ไกลตัวออกไป จุดมุ่งหมายของวิชาควรมีค้ำยันได้บางตามความเหมาะสมของครูผู้สอน นักเรียน และสภาพที่เป็นจริงในแต่ละท้องถิ่น กรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา โรงเรียน และหน่วยศึกษานิเทศก์ ควรทำงานประสานกันให้มีคุณภาพกว่านี้

6.3 ข้อเสนอแนะในคานากระบวนการเรียนการสอนสังคมศึกษา คือ ครูผู้สอนควรปรับปรุงตนเองเกี่ยวกับเทคนิค และวิธีการเรียนการสอนใหม่ ตลอดจนใช้คู่มือครูประกอบการสอนให้มากขึ้น ควรจะให้ครูผู้สอนมีความถนัดในสาขาวิชาที่หลักสูตรนี้

เปิดให้เรียน ควรจัดอบรมให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีที่สอน โดยไม่จำเป็นต้องใช้ครูคนเดียวเหมาสอนหมด เพราะจะไ้ผลที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะครูแต่ละคนมีความถนัดและความสนใจต่างกัน ถึงแม้จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ก็ไม่ได้เท่าที่จำเป็นและความสนใจเป็นพื้นฐาน ควรให้ครูผู้สอนในแต่ละระดับได้ร่วมกันจัดลำดับเนื้อหา และวางโครงการสอน ซึ่งจะทำให้ผู้สอนใกล้ชิดกับประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนรวมกัน เมื่อพบปัญหาจะไ้ช่วยกันแก้ไขไ้โดยถูกต้องและตรงจุด การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นวิชาที่นำเอื่อนายสำหรับนักเรียนบางคนนั้น มีวิธีการสอนที่ดีที่สุดไม่ใช่อการสอนแบบบรรยาย ควรให้นักเรียนไ้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนนั้นควยจึงจะไ้ผล แต่การสอนแบบบรรยายก็มีความสำคัญอยบางในส่วนของทการสอนเกี่ยวกับรายละเอียด และทการ เน้นผลความคุร จะสอนใหญ่เรียนคิดเป็นมากกว่าจำเนื้อหาเพียงอยบงเดียว ควรจัดเวลาเรียนให้สมคุลยกับเนื้อหาจะทำให้ครูผู้สอนมีเวลาทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนอยบงอ่แควย

6.4 ข้อเสนอแนะในคานว้ศอปรกฏการ เรียนการสอนสังคมศึกษา คือควรจัดหาอุปกรณ์ให้พอเพียง ถึงแมงบประมาณในการจัดซื้อจะน้อย ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็ควรຈจัดหาเงินทุนจากทางคานอื่น เช่นจากการขายหนังสือเรียน จากเงินชุมนุม และอื่น ๆ มาเป็นคางค์ซื้ออุปกรณ์ ควรมีห้องเก็บอุปกรณ์หรือห้องสังคมศึกษาโดยเฉพาะเพื่อจะไ้ไม่ต้องเคลื่อนย้ายอุปกรณ์บ่อย ๆ ซึ่งอาจทำให้อุปกรณ์ชำรุดไ้ ใน~~การ~~จัดอบรมครู ควรให้ความรู้แก่ครูในการทำและค้คแปงวัสดุในทองดินมาไซเป็นอุปกรณ์การสอนสังคมศึกษาไ้ตลอดจนแนะนำวิธีใช้อุปกรณ์างชนิดแก่ครูผู้สอนควย แต่ละหน่วยงานที่มีอุปกรณ์การสอนพอจะเผยแพร หรือค้คคขอขย้มกันไ้โดยางสะดวกและรวดเร็ว ควรจะรวมมือกันในการให้บริการทางคานนี้โดยตรง ควรจัดหาอุปกรณ์ที่แปลกใหม่และสอดคล้องกับบทเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้สนใจและเข้าใจในบทเรียนไ้ค้ดียิ่งขึ้น ทางฝ่ายผู้บริหารและหัวหน้าหมวดวิชาควรอำนวยความสะดวกเรื่องอุปกรณ์การสอนให้ม้อย่างเพียงพอกับจำนวนและความคองการของครูผู้สอนทุกคน และครูควรจะทำอุปกรณ์ขึ้นใช้เองบาง โดยพยายาม

นำวัสดุที่ทำได้ในท้องถิ่นของตมมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

6.5 ขอเสนอแนะในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา คือครูผู้สอนควรให้นักเรียนทำกิจกรรม ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองให้มากที่สุด แต่ควรกำจกข้อปรสรรคเกี่ยวกับเวลา และจำนวนนักเรียนต่อครูควรจัดให้สมดุลกัน ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลให้แก่ครูผู้สอนเสมอ ๆ และควรร่วมมือกันศึกษาค้นคว้าหาวิธีการวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐานกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ การวัดและประเมินผลควรบีคักตุงประสงค์ของการเรียนรู้ใหม่าก ควรเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลจากการวัดแต่เนื้อหาและความจำอย่างทีปฏิบัติกันอยู่ มาเป็นการสังเกตพฤติกรรมหรืออัญผลในการมีส่วนร่วมปฏิบัติของนักเรียนจะไคผลกว่า ควรให้มีการแก้ไขการวัดและประเมินผลโดยกำหนดคะแนนดิบ 50 เปอร์เซ็นต์เป็นเกณฑ์ ถ้าต่ำกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ให้เรียนซ้ำชั้น ควรมีการทำกรวิเคราะห์ข้อสอบและทำคั้งข้อสอบ ซึ่งครูผู้สอนจะตองมีส่วนร่วมอัญควย ควรมีคัวอัญงข้อทดสอบแต่ละชนิด เช่นข้อทดสอบวัดทักษะ วัดความเข้าใจ วัดความจำ ฯลฯ เพื่อครูผู้สอนควรมีคัวนำไปปฏิบัติ ควรมีการสอบบอຍครั้ง เพื่อผู้เรียนจะไคคั้งคัวและเตรียมพรอมอัญเสมอ การออกข้อสอบตองให้มั้งงายและยากรวมกัน ทั้งนี้เพราะครูผู้ออกข้อสอบตองคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนควย ควรให้แผนกวัดผลในโรงเรียนเป็นผู้ออกข้อสอบ เพราะครูแต่ละคนออกข้อสอบแต่ละชุด ซึ่งมีมาตรฐานแตกต่างกัน ทำให้ข้อสอบนั้น ๆ ยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะใช้วัดนักเรียนไคอย่างเที่ยงตรง และเชื่อถือไค

อภิปรายผลการวิจัย

1. ครูสังคมศึกษากับผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นในเรื่องการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ไม่แตกต่างกัน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากผู้บริหารการศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ คือผู้ช่วยหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา และหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ทางด้านการเรียนการสอนโดยตรง เป็นผู้ลงมือทำการสอน มีประสบการณ์

เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา กระบวนการเรียนการสอนสังคมศึกษา วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา การวัดและประเมินผล เช่นเดียวกับครูสังคมศึกษา ฉะนั้นย่อมรวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้ดี นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 60.00 และครูสังคมศึกษาร้อยละ 56.33 ศึกษาเนื้องานทางด้านวิชาสังคมศึกษาเช่นเดียวกัน จึงทำให้ทั้งผู้บริหารการศึกษาและครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของจินตนา พรตตะเสน ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ฉบับพุทธศักราช 2519 พบว่า ผู้บริหารการศึกษากับอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นในเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตร โดแก่ ความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอนต่างกัน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากลักษณะในการปฏิบัติงานของผู้บริหารการศึกษากับอาจารย์ผู้สอน คือผู้บริหารการศึกษามีหน้าที่ทางด้านบริหารโดยได้รับนโยบายจากกรมการฝึกหัดครู เพื่อดำเนินงานในการนำหลักสูตรไปใช้ในวิทยาลัยครูให้บังเกิดผลตามความมุ่งหมายให้มากที่สุด แต่อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาเป็นผู้ลงมือทำการสอนโดยตรง จึงมีบทบาทสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะฉะนั้นย่อมรวมถึงปัญหาต่าง ๆ ในการนำหลักสูตรไปใช้ได้ดีกว่าผู้บริหารการศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาสังคมศึกษานับใหม่เลย และเหตุผลอีกข้อหนึ่งก็คือผู้บริหารการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนไม่ค่อยมีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันเกี่ยวกับการนำหลักสูตรใหม่มาใช้ จึงทำให้ผู้บริหารการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนมีความเห็นในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกัน¹

¹จินตนา พรตตะเสน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 123 - 124 .

2. ครูสอนวิชาสังคมศึกษากับศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ มีความเห็นในเรื่องการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ไม่แตกต่างกัน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก วุฒิทางการศึกษา วิชาที่ศึกษาเน้นหนัก (วิชาเอก) ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน และ เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา ของครูสังคมศึกษากับศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 83.87 เคยมีประสบการณ์ในการเป็นครูสังคมศึกษา มาก่อนที่จะดำรงตำแหน่งในปัจจุบันทำให้ทั้งครูสังคมศึกษาและศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุจริต เพียรชอบ ที่เสนอไว้ว่าครู เป็นผู้กำหนดและให้ความคิดเห็นใดเป็นอย่างใดเกี่ยวกับเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีคุณค่าแก่นักเรียน อาจจะไม่ไรครูที่กำลังทำการสอนอยู่ทั้งหมด¹ ทั้งศึกษานิเทศก์และครูสังคมศึกษาต่างก็เป็นครูเหมือนกันในความหมายของสุจริต เพียรชอบ ฉะนั้นครูและศึกษานิเทศก์ซึ่งมีประสบการณ์ในการ เป็นครูเหมือนกัน จึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหาร การศึกษากับศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ มีความเห็นในเรื่องการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ไม่แตกต่างกัน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก วุฒิทางการศึกษา วิชาที่ศึกษาเน้นหนัก (วิชาเอก) ประสบการณ์ในการ เป็นครูสังคมศึกษา ของผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์

¹สุจริต เพียรชอบ, "ผู้มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร", ใน ประมวลบทความเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน, สุจริต เพียรชอบ และอัจฉรา ประไพตระกูล บรรณาธิการ, (กรุงเทพฯ: ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 21.

วิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่ คือร้อยละ 58.60 และศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาร้อยละ 58.06 เคยเข้าร่วมประชุม สัมมนาหรืออบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เช่นเดียวกัน จึงทำให้ทั้งผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษามีความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สุจริต เพ็ชรชอบ ที่ได้ขอเสนอแนะไว้ว่า การวิเคราะห์ หลักสูตร การเลือกเนื้อหา โดย วิธีการวิเคราะห์จะช่วยให้เนื้อหาที่เลือกบรรจุไว้ในหลักสูตรมีความแม่นยำยิ่งขึ้น ขอพูด ทาง ๆ อาจไต่ถามจากแบบสอบถาม การวิเคราะห์ของผูปฏิบัติ (ครูผู้สอน) หรือผู้นิเทศ (ศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหาร) หรือผู้เชี่ยวชาญทางหลักสูตร¹ เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจสอดคล้องกันเกี่ยวกับการเรียนการสอนเนื้อหาของหลักสูตร ตลอดจน ทัศนคติกรรมและประสบการณ์ทาง ๆ ที่จะบรรจุไว้ในหลักสูตร

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารการศึกษา

1. ผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรติดตามความก้าวหน้า ความเปลี่ยนแปลง และความเคลื่อนไหวทางการศึกษาอยู่เสมอ โดยการค้นคว้า ติดตาม ข่าวการเคลื่อนไหว และเข้ารับการอบรมหรือประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อจะได้นำ ความรู้มาเผยแพร่ และนิเทศการศึกษาแก่ครูได้
2. ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา ควรร่วม ประชุมปรึกษาหารือกับครูผู้สอนในเรื่อง หลักสูตร จุดมุ่งหมายของวิชา กระบวนการเรียน การสอน การใช้และจัดหาอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล อยู่เสมอ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27

3. ควรจัด คู่มือหลักสูตร และคู่มือในการสอน ตลอดจนคู่มือในการวัดและประเมินผลให้แก่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนอย่างพอเพียง จะทำให้การปฏิบัติงานของครูสอนอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน
4. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนหรือเขตการศึกษาเดียวกัน ควรร่วมกันจัดการสัมมนาครูสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่
5. ผู้บริหารการศึกษาควรให้ความสะดวก ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจแก่ครูสอนวิชาสังคมศึกษา ในเรื่องการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ความเข้าใจหลักสูตร เพื่อให้การเรียนการสอนบังเกิดผลตามความมุ่งหมาย และควรติดตามผลงานของครูสอนอยู่เสมอ
6. ผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรส่งเสริมให้ครูสอนวิชาสังคมศึกษาจัดทำโครงการสอน บันทึกการสอน และเอกสารประกอบการสอน ของตนเองให้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะหนังสือคู่มือหรือหนังสือแบบเรียนที่ใช้กันอยู่มีข้อผิดพลาดมากมาย ครูสอนจะคอยทราบข้อผิดพลาดเหล่านั้นได้ และนำข้อผิดพลาดของหนังสือเหล่านั้น มาปรับปรุงแก้ไขและค้นคว้าเพิ่มเติมให้เป็นแบบเรียนที่สมบูรณ์สำหรับใช้สอนนักเรียนต่อไป
7. ผู้บริหารการศึกษาในกรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่เริ่มก่อตั้งหรือโรงเรียนเล็ก ๆ เพื่อใช้ในการบริหารงานในทุกด้านได้อย่างพอเพียง
8. ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ และบุคลากรที่ให้บริการทางค่านี้อย่างพอเพียงให้แก่ครูสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น
9. ผู้บริหารการศึกษาในกรมสามัญศึกษา ควรปรับปรุงแก้ไขการบรรจุครูสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีคุณสมบัติสอดคล้องกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาหลักสูตรปัจจุบัน และควรให้มีอัตรากำลังของครูสอดคล้องกับจำนวนของนักเรียนด้วย

10. โรงเรียนควรวางนโยบายในการให้ระดับคะแนนให้มีมาตรฐาน และมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการหรือวัดผลจัดทำข้อสอบมาตรฐานขึ้นมาใช้ ซึ่งอาจจะขยายขอบเขตออกไปโดยร่วมกับกลุ่มโรงเรียนของคน จัดทำข้อสอบมาตรฐานขึ้นมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้การวัดผลการศึกษาอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับครูสอนวิชาสังคมศึกษา

1. ครูสอนวิชาสังคมศึกษา ก่อนที่จะทำการสอนควรศึกษา เนื้อหาของหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตรให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง และสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายนั้นเพื่อให้นักเรียนบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้
2. ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรให้แจ่มแจ้ง และในการวัดผลควรคำนึงถึงความถูกต้อง ไคมาตรฐาน มีความหมายต่อการรายงานผลการเรียน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่นักเรียนมากที่สุด
3. ครูสอนวิชาสังคมศึกษาควรหมั่นค้นคว้าความรู้ ศึกษาเพิ่มเติม ติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษาอยู่เสมอ ควรหาโอกาสเข้าร่วมการอบรมหรือประชุมทางวิชาการ เพื่อจะได้นำความรู้มาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. ควรมีความกระตือรือร้นในค้นคว้าหาแนวทางวิชาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยนำเอาเทคนิคการสอนที่ทันสมัย เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทางการศึกษา มาใช้ในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ให้ความสนใจ และสนุกสนานต่อการเรียนนั้น
5. ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นหลัก และควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ทุกครั้ง
6. ควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีสภาพใกล้เคียงกับบรรยากาศในการดำเนินชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนประสบเป็นโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล รู้จักคิดและแก้ปัญหาเป็น

7. ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนทำหน้าที่คอยให้คำปรึกษาเมื่อนักเรียนประสบปัญหา อาจจะให้นักเรียนค้นคว้าเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มแล้วแต่โอกาส

8. ครูผู้สอนควรวัดผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอยู่เสมอ เกี่ยวกับวิธีการสอน ผลของการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และกิจกรรมการเรียนการสอน ในทุกด้าน โดยใช้วิธีการสังเกต สนทนา เชิงสัมภาษณ์ ออกแบบสำรวจประเมินผลการทำงานของตนเองหรือสำรวจความต้องการของนักเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

9. ควรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษา กับครูสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับเดียวกัน เพื่อจะใคร่ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเหมือนกัน และนำไปปรับปรุงใ้ตรงจุด ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามความมุ่งหมาย

10. นอกเหนือจากการให้ความรู้ ครูผู้สอนควรดูแลความประพฤติ อบรม ชักจูงนักเรียนไปในทางที่ดี สร้างบุคลิกลักษณะที่ดีแก่นักเรียน สอนให้เขาเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม และชี้แนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับกาตเทศะ เพื่อนักเรียนจะได้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ตรงตามความมุ่งหมายของหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ค. ข้อเสนอแนะสำหรับศึกษานิเทศก์

1. ควรจัดการประชุมสัมมนาครูสอนวิชาสังคมศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้คำแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับการเรียนการสอน หลักสูตร และอื่น ๆ

2. ควรนิเทศตามโรงเรียนต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อแก้ปัญหาของครูและแนะนำเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ การวัดและประเมินผลที่ไ้มาครฐาน

3. ควรประสานงานกับกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ และหน่วยราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพ

4. ควรเสนอแนะ หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ แก่ครูสอนวิชาสังคมศึกษา โดยอาจทำเป็นเอกสารหรือวารสารเผยแพร่

ง. ขอเสนอแนะสำหรับผู้จัดทำหลักสูตร

1. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เช่น ผู้บริหารการศึกษา ครูสอนวิชาสังคมศึกษา และศึกษานิเทศก์ ได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการร่างและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ใช้หลักสูตรยอมรับมาถึงปัญหาและขอบบพร่องของหลักสูตร ตลอดจนความต้องการของผู้เรียนเป็นอย่างดี การที่ได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร จะทำให้เข้าใจนโยบายในการปรับปรุงหลักสูตร และการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น และนำไปปฏิบัติได้ผลดีตามความมุ่งหมาย

2. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง ต้องใช้เวลานานจึงควรจะต้องมีการเตรียมพร้อมล่วงหน้าในทุก ๆ ด้าน ถ้าเปลี่ยนแปลงหลักสูตรกะทันหันเกินไปจะทำให้หลักสูตรเกิดความล้มเหลวในการปฏิบัติ

3. ก่อนการประกาศใช้หลักสูตร ควรนำไปทดลองใช้ก่อน เพื่อตรวจสอบขอบบพร่องต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

4. ควรนำผลที่ได้จากการวิจัยหลักสูตรมาศึกษาหาข้อเท็จจริง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น

5. การที่หลักสูตรแต่ละฉบับที่ประกาศออกมาใช้แล้วแต่มีขอบบพร่อง ควรมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะปล่อยให้ครูใช้วิธีการสอนและการประเมินผลตามความพอใจ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรไม่มีคำอธิบายเกี่ยวกับการเรียนการสอน การวัดและ

การประเมินผลว่าทำอย่างไรถึงจะบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ฉะนั้นควรจะบรรจุ
คำอธิบายไว้ให้ชัดเจน

6. ควรจัดทำเอกสารประกอบการใช้หลักสูตรต่าง ๆ ให้มีจำนวนพอเพียง
และจัดทำไว้วางหน้าให้พร้อม เมื่อประกาศใช้หลักสูตรจะใคร่แจกจ่ายไปถึงผู้ใช้หลักสูตรได้
อย่างทั่วถึง เพราะเอกสารเหล่านี้จำเป็นต่อการใช้หลักสูตรให้บังเกิดผล

7. ควรเสนอแนะหนังสือต่าง ๆ ที่ใช้เป็นคู่มือ ประกอบการสอนของแต่ละ
รายวิชาให้ตรงกับเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้

8. การตั้งจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรคำนึงถึงความต้องการของสังคม
ความสอดคล้องกับจิตวิทยาการศึกษา ปรัชญาการศึกษา และความต้องการของนักเรียน
เป็นสำคัญ

9. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรควรระบุให้ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย และชี้เฉพาะ
เจาะจง สามารถที่จะแปลเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติได้

10. ควรจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา ผู้ใช้หลักสูตรทุกกลุ่มให้เข้าใจตรง
กันเกี่ยวกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การวัดและประเมินผล เทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ ตลอดจน
ปัญหาในการใช้หลักสูตรปัจจุบัน และควรมีการปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ ๆ เพื่อให้
เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กวบ เพื่อจะไ้ทราบถึงปัญหาในการเรียน
การสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับอื่น ๆ ซึ่งผู้มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงจะได้หาทางแก้ไข
ปรับปรุงได้อย่างตรงจุด

2. ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 โดยใช้ตัวอย่างประชากรในเขตอื่น ๆ นอกเหนือจากเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อจะได้เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ระหว่างตัวอย่างประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร กับตัวอย่างประชากรในเขตการศึกษาอื่น

3. ควรจะได้มีการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนของทุก ๆ วิชาในระดับเดียวกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย